

VAMMLAS

VAMMAISTEN LASTEN JA NUORTEN TUKISÄÄTIÖ SR

Miten sujuu Kelan kuntoutukseen pääsy?

Toimijuus ja sosioekonomiset erot
kuntoutukseen hakeutumisessa (KUHA)-
hankkeen päätöswebinaari

8.2.2024

Kuntoutussäätiö

Toimijuus ja sosioekonomiset erot kuntoutukseen hakeutumisessa (KUHA) -tutkimushanke

- Mitkä asiat hankaloittavat ja helpottavat Kelan tukemaan kuntoutukseen pääsemistä?
- Kelan tilaama ja rahoittama tutkimus. Toteuttajina Kuntoutussäätiö ja Vamlas, koordinoijana Vamlas
- Tutkimus on nyt viimeistelyvaiheessa. Tieto julkaisuista tulee Vamlasin ja Kuntoutussäätiön verkkosivuille.
- Tutkijoiden esitysdiaat tulevat saataville hankkeen sivuille pian! <https://vamlas.fi/kuha/>

Ohjelma

- **Avaussanat** Sirkku Varjonen, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö
- **Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön tervehdys**
Markus Söderlund, toiminnanjohtaja, Vamlas
- **Ostavastuuosuuksia ja kuntoutusmyönteisyyttä – kuntoutukseen hakemista estäviä ja edistäviä tekijöitä** Johanna Korkeamäki, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö
- **Toimijuus ja kuntoutukseen hakeutuminen** Elina Ikävalko, erikoistutkija, Vamlas
- **Tutkimukseen osallistuminen vaikuttamisena & osallistujien kehittämisisideat**
Sirkku Varjonen, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö
- **Kelan kommenttipuheenvuoro**
Sari Mikkola, kehittämisen asiantuntija, Kuntoutusryhmä, Kela
- **Keskustelua**
- **Kuntoutussäätiön kommenttipuheenvuoro**
Riikka Shemeikka, toimitusjohtaja, Kuntoutussäätiö
- **Loppusanat**

Tutkimukseen osallistuminen vaikuttamisena ja osallistujien kehittämissuhteet

Sirku Varjonen, Kuntoutussäätiö
8.2.2024

Osallistujien kehittämissuhteukset

ammattilaisten, kuntoutujien ja läheisten haastattelut
sekä kuntoutusta hakeneille (läheisille ja kuntoutujille) suunnatun kyselyn kehittämiskysymys

- Tiedottamisen parantaminen (21)
- Ohjauksen parantaminen (16)
- Tuki hakemiseen (14)
- Kuntoutuksen aktiivinen tarjoaminen (10)
- Moniammatillinen yhteistyö (9)
- Konkreettinen apu hakemisessa (8)
- Ammattilaisten koulutus (6)
- Kuntoutuksen laajempi tarjoaminen (6)
- Prosessin nopeuttaminen (6)
- Lomakkeiden selkiyttäminen (5)
- Prosessin läpinäkyvyyden lisääminen (5)
- Hakijan kuuleminen (5)

Ennen kuntoutukseen hakeutumista

Tiedottamisen parantaminen ja lisääminen

Jotenkin sen polun selventäminen, että mitä kautta sitä lähetään hakemaan. Se tuntuu olevan ihmisillä aina, et "mihin mä nyt otan yhteyttä".

"Täytyykö mun tästä johonkin? Mistä ne lomakkeet löytyy?"

(L32)

Apua saisi olla enemmän tarjolla, tiedottamisen tulisi toimia paremmin.

(K)

Ohjauksen parantaminen

Musta vaan ajatuksena nää kuntoutusohjaajat, jotka sitten taas toimii erikoissairaanhoidossa, (...) heidän roolinsa vois olla vielä enemmänkin, tai suurempikin siinä, kun he kuitenkin tietää tän järjestelmän

(A1)

Kuntoutuksen aktiivinen tarjoaminen

Kuntoutuksista voisi lähettää
kohdennettuja mainoksia.
(Kysely / Läheinen)

Olisi mukava juuri diagnoosin
saaneena saada infoa kuntoutuksista
yms.
(Kysely / Kuntoutuja)

Moniammatillinen yhteistyö

Ehkä myös sit se, että semmonen monialainen yhteistyö jotenkin (...) vaikutelma oli, että se kuntoutuslaitos tekee sitä omaa sektoriaan, sitten se työterveys tai mikä muu, mut ne teki ihan hirveesti päällekkäistä työtä, ku ne ei pystynyt tai halunnu - en tiedä - eivät hyödynnä toistensa - samoja asioita monta kertaa eri yhteyksissä. Siinä olis semmonen tehostamisen mahdollisuus.
(K20)

Ammattilaisten kouluttaminen

Lääkärien lisäkoulutus ja mallipohja
kuntoutussuunnitelman
laatimisessa olennaisista asioista

(kysely / läheinen)

Asiakkaan kuuleminen

Asiakkaan näkemys
kuntoutuksen tarpeesta olisi
otettava enemmän
huomioon.

(Kysely / kuntoutuja)

Hakuprosessi

Tuki hakemiseen

Tukihenkilö on ollut pitkään sellanen toivomus, ois auttamassa näissä keskusteluissa ja papereitten täyttämässä ja muissa,
(K23)

siellä on se suhteellisen pieni joukko monisairaita, monenlaisia ongelmia. (...) ois tämmöset rinnalla kulkijat tai case managerit millä nimellä niitä nyt kutsutaan. Jotka huolehtis siitä, että ne ihmiset saa tarvitsemansa palvelut.
(A6)

Konkreettinen apu hakemisessa

osataanko me neuvoa riittävän yksinkertaisesti ihmisiä, että tee nyt, mene, katsot sieltä sen kurssin, sitten tarvitset sitä ja haet sen lääkärinlausunnon ja pistät sen sitten eteenpäin.

Ehkä tämmöstä melkein kädestä pitäen ohjaamista osa ihmisistä tarvitsisi.

(A1)

Lomakkeiden selkiyttäminen

Ja että olis oikeesti semmoset, ihan vaikka selkokielellä ohjeet, et hei, mitä sun pitää täyttää tähän paperiin. Ja mitä papereita sä tarviit, (L22)

Kelan prosessit

Prosessin nopeuttaminen

tieto kuntoutukseen valinnasta / päätöksestä tulisi saada aiemmin.
(kysely / läheinen)

Kelalle nyt aina, et asioita käsiteltäs nopeammin. (L22)

Prosessin läpinäkyvyyden lisääminen

Ja sit, kun sieltä ei myöskään tuu mitään väliaika tavallaan tietoja, niinkun siitä päätöksen, et missä kohtaa se edes menee, niin sekin on yks semmonen mitä vois vähän niinkun mieltä uudella tapaa, että mitä tiedotettais.

(...)

Haastattelija 1 [00:33:26]: Joo. Olisko sulla vielä jotain ajatuksia siitä, että miten tota kuntoutukseen hakemista vois helpottaa tai kehittää? Sä sanoit ainakin siitä, että vois olla enemmän yhteydessä asiakkaaseen ja, niinkun...

Puhuja 1 Joo, joo. Sit varmaan just se, että (...) tarpeeks sit niitä perusteluja myös sieltä päin kun se päätös tulee, että miksi näin, että se on aika ympäröörästi sitten siellä kuitenkin laitettu

(K15)

Heidi Vanjusov (2022): saavutettavuuden ulottuvuudet

- *informatiivinen saavutettavuus: riittävä ja ymmärrettävä viestiminen* (tiedottaminen, lomakkeiden selkiyttäminen, kuntoutuksen aktiivinen tarjoaminen),
- *institutionaalinen saavutettavuus: palvelujen järjestäminen ja resursointi* (ohjauksen parantaminen, prosessin nopeuttaminen, prosessin läpinäkyvyys, ammattilaisten koulutus, tuki hakemiseen)
- *kokemuksellinen saavutettavuus: palvelukokemuksen mielekkyys* (prosessin läpinäkyvyys, hakijan kuuleminen)

Vanjusov: Saatavilla mutta ei saavutettavissa? Sosiaalioikeudellinen tutkimus päihdepalveluihin pääsystä. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/28358>

Vrt. myös Kelan Alueellisen yhdenvertaisuuden tukeminen Kelan kuntoutukseen ohjautumisessa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/e9b57dfc-a194-4153-9fe0-2027fdd535d3/content>

Tutkimukseen osallistuminen vaikuttamisena

Tutkimukseen osallistuminen vaikuttamisena

- Halu vaikuttaa kuntoutukseen hakeutumisen helpottamiseksi, ei vain omaa tilannetta parantaakseen, vaan tasoittaakseen myös muiden tietä.

Tutkimukseen osallistuminen vaikuttamisena

oon kyllä paapattanut ihan kunnolla ja niin mä haluan tehdäkin koska mä haluan että näistä tutkimustuloksista tulee varmasti apua ja omat kokemukset tuoda esiin.

Tutkimus aiheesta on tärkeää.

Kuntoutushan on, että se on välillä sellanen viidakko, jonka vois tehdä vähän helpommaks.

Mulla on ollut suoraviivaista, mutta sen enempää perkaamatta tuttavieni tilanteita, heillä ei oo ollut näin suoraviivaista kuin mulla, että monella on ollut ongelmia.

(K38)

Tutkimukseen osallistuminen vaikuttamisena

Hyvä, että tehdään tällöinen tutkimus, koska nää on varmasti asioita, millä saadaan kehitettyä näitä prosesseja ja asioita niin, että jossain kohtaa on enemmänkin se, että kun vanhempi saa kuulla lapsellansa olevan jotain haasteita elämässään, nii se ensimmäinen ajatus ensimmäisen pari kolme vuotta ei o äärimmäinen paniikki siitä, että mimmonen mun lapseni tulevaisuus tulee olemaan. Ennemminkin semmonen, että ny mä tiän, että mä teen näin, nii saadaan oikeet avut hälle. Hyvä että halusitte tutkia.

(L28)

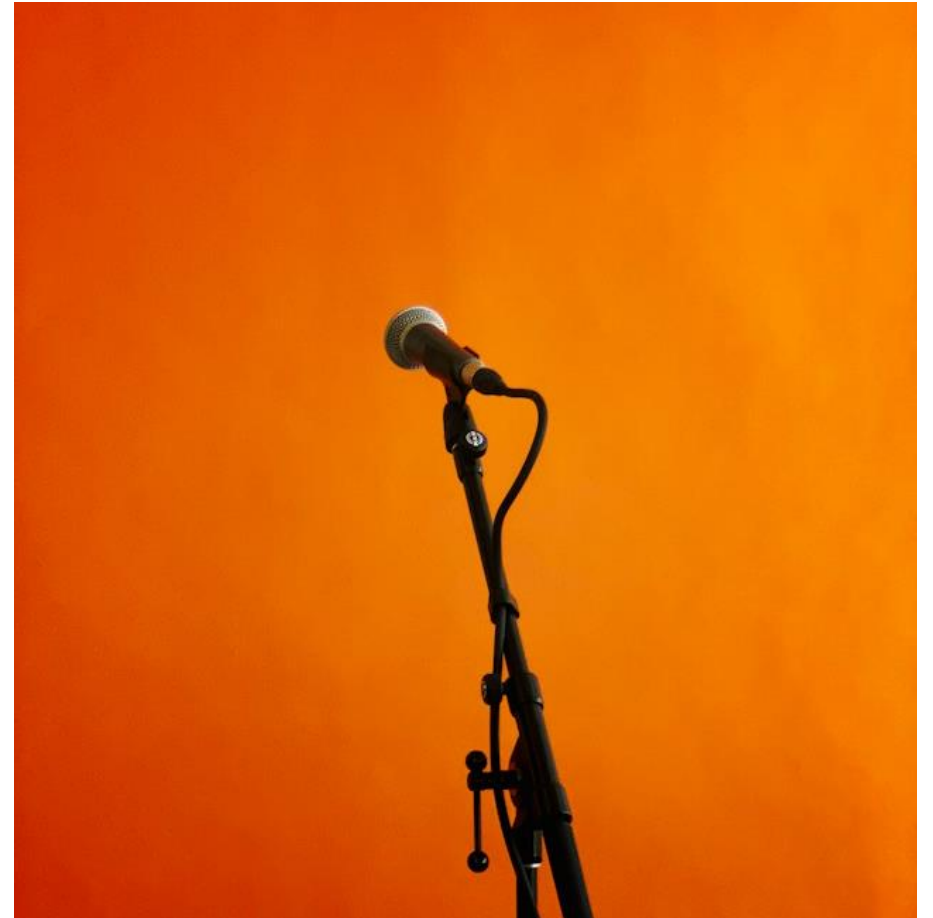
Yhteenvetoa

- Kuntoutukseen hakemisen haasteissa kyse isoista asioista: Terveys, hyvinvointi, osallisuus ja yhdenvertaisuus
- Kelan kuntoutus selvästi haluttua ja tärkeää
- Osalla on ongelmia hakuvaiheessa
- Kela näyttäytyy osin ennakoimattomana ja vaikeasti tulkittavana osapuolena
- Ohjausta, neuvontaa ja tukea hakemiseen kaivataan.
- Kelalta kaivataan lisää viestintää, vuorovaikutusta ja läpinäkyvyyttä.

Keskustellaan!

- Kysymyksiä / kommentteja tutkimuksesta?
- Vastaajina hankkeen tutkijat ja Kelan kehittämisen asiantuntija Sari Mikkola
- Yksittäisiin asiakastilanteisiin ei ole mahdollista vastata.
- Pyydä puheenvuoroa nostamalla käsikuvake. Laita mikki päälle kun saat puheenvuoron.

Joo, mukava oli osallistua,
heti aatteli, että (...)
ehottomasti kyllä osallistun, että.
Jos systeemit vähän muuttus
parempaan suuntaan, nii.

(L30)

Kiitos!

- **Elina Ikävalko**, erikoistutkija, Vamlas, elina.ikavalko@vamlas.fi
- **Johanna Korkeamäki**, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö, johanna.korkeamaki@kuntoutussaatio.fi
- **Sirkku Varjonen**, erikoistutkija, Kuntoutussäätiö, sirkku.varjonen@kuntoutussaatio.fi
- <https://vamlas.fi/kuha/>

Kuvat: Unsplash

Martino Pietropoli, Marcel Eberle, AbsolutVision, Pricilla Du Preez, Benjamin Child, Kimberly Farmer, JD Mason, Amy Hirschi, Austin Kehmeier, Scott Graham, Saffu, Nick Fewings, Jon Tyson, Artiom Vallat

